

MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG THỨC NGHIÊN CỨU KHOA HỌC THỐNG KÊ NĂM 2004

PGS.TS. Tăng Văn Khiên
Viện trưởng Viện Khoa học Thống kê

LTS: Ban biên tập dựa vào bài đăng trên tạp chí Con số và Sự kiện sửa đổi đôi chút

Quốc hội và Chính phủ mới ban hành 3 văn kiện có tầm quan trọng đặc biệt đối với sự phát triển và nâng cao chất lượng công tác của ngành Thống kê Việt Nam.

Đó là "**Luật Thống kê**" được thông qua tại kỳ họp thứ 3 Quốc hội nước CHXHXN Việt Nam khoá XI, có hiệu lực kể từ ngày 1/1/2004; "**Quyết định 141/2002/QĐ-TTg**" của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt định hướng phát triển ngành Thống kê đến năm 2010 và "**Nghị định số 101/2003/NĐ-CP**" ngày 3/9/2003 của Chính phủ quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức Tổng cục Thống kê.

Đây là những cơ sở pháp lý cao nhất để tăng cường về tổ chức và đẩy mạnh hoạt động Thống kê nước ta trong giai đoạn CNH, HĐH nhằm đạt trình độ Thống kê các nước tiên tiến trong khu vực Đông Nam Á.

Để thực hiện một cách có hiệu quả những nhiệm vụ quan trọng trên đây đòi hỏi sự nỗ lực phấn đấu của cán bộ công nhân viên toàn ngành từ trung ương đến cơ sở. Riêng về Viện Khoa học Thống kê với nhiệm vụ đón đầu định hướng và mở đường cho công tác nghiệp vụ, trong năm 2004 cần tăng cường đẩy mạnh các nội dung nghiên cứu sau:

1. Nghiên cứu xây dựng Hệ thống chỉ tiêu Thống kê quốc gia, sớm hoàn thành để đưa vào áp dụng một cách đồng bộ; bổ sung và chuẩn hoá các bảng danh mục phân loại chủ yếu như phân ngành kinh tế, danh mục sản phẩm, danh mục nghề nghiệp, v.v...; biên soạn cuốn "Từ chuẩn thông dụng trong Thống kê"; chuẩn bị sẵn sàng để thực hiện các nhiệm vụ nghiên cứu khác phát sinh trong quá trình thực hiện "**Luật Thống kê**".

2. Tăng cường cải tiến phương pháp tính các chỉ tiêu Thống kê, đặc biệt chú trọng nghiên cứu để từng bước đưa vào áp dụng các chỉ tiêu Thống kê tổng hợp, các chỉ tiêu phản ánh chất lượng và hiệu quả; các chỉ tiêu phản ánh sự phát triển bền vững của nền kinh tế và xã hội, trước nhất là chỉ số phát triển con người (HDI), trong đó có chỉ số GDP bình quân đầu người, hệ số ICOR; tốc độ tăng năng suất các nhân tố tổng hợp (I_{TFP}), giá trị sản xuất tính trên một ha đất nông nghiệp...

3. Tiếp tục đổi mới phương pháp thu thập thông tin Thống kê theo hướng tinh giảm chế độ báo cáo Thống kê định kỳ, tăng cường điều tra Thống kê, chú trọng mở rộng trên cơ sở áp dụng hợp lý và có hiệu quả phương pháp điều tra chọn mẫu, kết hợp chặt chẽ nghiên cứu về mẫu với việc thiết kế lược đồ chọn mẫu cho các cuộc điều tra cụ thể.

Từng bước sắp xếp lại các cuộc điều tra Thống kê nhằm đảm bảo sự thống nhất về nội dung, phạm vi và đối tượng thu thập số liệu; tạo điều kiện thuận lợi cho các đơn vị cơ sở trong khâu cung cấp thông tin, khắc phục tình trạng trùng chéo và mâu thuẫn về số liệu. Nhờ đó vừa nâng cao được độ tin cậy, đảm bảo tính so sánh của thông tin Thống kê vừa cho phép tiết kiệm kinh phí và nhân lực trong quá trình điều tra.

4. Đẩy mạnh việc sử dụng rộng rãi công nghệ thông tin trong công tác Thống kê. Củng cố cơ sở dữ liệu Thống kê, nâng cao chất lượng công tác phân tích và dự báo Thống kê, đặc biệt chú ý đến các báo cáo phân tích kinh tế tổng hợp, báo cáo phân tích chuyên đề; tăng cường công tác phổ biến thông tin, định kỳ và kịp thời công bố rộng rãi kết quả thực hiện các chỉ tiêu kinh tế xã hội chủ yếu, chú trọng nghiên cứu biện pháp để khắc phục dần “độ chênh lệch” về số liệu giữa Trung ương và địa phương ở một số chỉ tiêu Thống kê.

Để thực hiện có hiệu quả cần đổi mới về phương thức nghiên cứu bằng cách đa dạng hoá các thể loại nghiên cứu, cụ thể như sau:

- Tập trung nghiên cứu các đề tài lớn cấp Tổng cục để giải quyết các vấn đề vướng mắc về nghiệp vụ liên quan đến nhiều ngành và cần thiết có sự tham gia của nhiều đơn vị trong và ngoài Tổng cục. Trong các đề tài này, sẽ tổ chức nghiên cứu thành nhiều đề tài vệ tinh nhằm đi sâu giải quyết từng khía cạnh hoặc chủ đề cụ thể của đề tài chung, nhưng phải tuân thủ theo mục tiêu thống nhất như đề cương của đề tài chung đã xây dựng.

- Tiếp tục nghiên cứu các đề tài cấp cơ sở để giải quyết những vấn đề nghiệp

vụ cụ thể riêng biệt có tính chất độc lập của từng nghiệp vụ.

- Thực hiện các hợp đồng nghiên cứu khoa học với các cục thống kê tỉnh, thành phố và các đơn vị có liên quan nhằm giải quyết các vấn đề nghiệp vụ có tính chất thời sự, cấp bách đặt ra đối với từng địa phương, từng đơn vị.

- Khuyến khích nghiên cứu các chuyên đề khoa học nhằm đi sâu giải quyết các vấn đề nghiệp vụ có tính chất đơn lẻ phát sinh ở các đơn vị trong quá trình thực hiện công tác chuyên môn mà chưa có điều kiện hoặc không cần thiết tổ chức nghiên cứu thành những đề tài khoa học độc lập.

- Tổ chức hội thảo khoa học nhằm trao đổi các vấn đề nghiệp vụ mới phát sinh (cả về lý luận lẫn thực tiễn) có nhiều ý kiến khác nhau, cần được thảo luận rộng rãi và có sự tham gia của đông đảo cán bộ nghiên cứu, giảng dạy và hoạt động thực tiễn.

Viện Khoa học Thống kê là cơ quan nghiên cứu khoa học đầu ngành có nhiệm vụ giúp lãnh đạo Tổng cục Thống kê chỉ đạo, điều hành phối hợp chương trình nghiên cứu khoa học Thống kê của toàn ngành và trực tiếp đảm nhận nghiên cứu những đề tài khoa học có tính chất phương pháp luận, liên quan đến nhiều nghiệp vụ khác nhau, hoặc đi sâu vào từng khía cạnh nào đó có nội dung mới, đang còn nhiều ý kiến khác nhau và cần được tiếp tục trao đổi. Để làm tốt chức năng nhiệm vụ nói trên, trước tình hình thực tế hiện nay Viện Khoa học Thống kê cần được quan tâm đổi mới: Đổi mới cả về nội dung hoạt động khoa học lẫn phương thức tổ chức quản lý khoa học, đổi mới cả phương hướng nghiên cứu khoa học lẫn cải tiến tổ chức bộ máy và nâng cao năng lực nghiên cứu của Viện Khoa học Thống kê ■